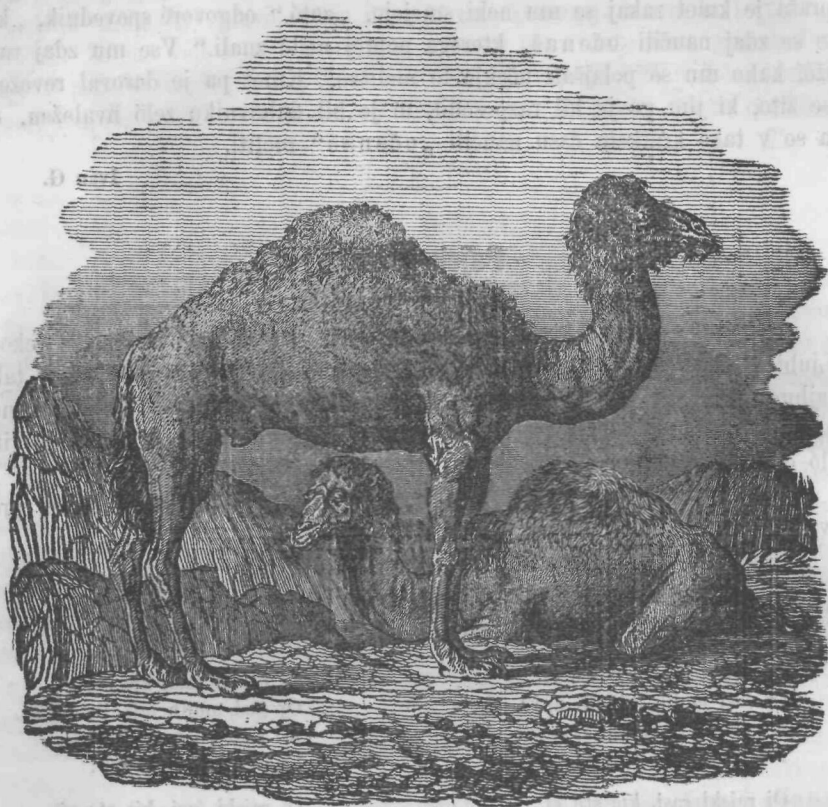

Pririodopisno - natoroznansko polje.

Velblod ali kamela.

Pojdi z menoj, dragi moj mladi bralec, da te v mislih popeljem daleč tam v žarečo puščavo, ki se enako peščenemu morju razprostira po velikem delu Afrike in po sosednjih azijskih zemljah. Brezkonečna dobrota in modrost božja je skerbela tudi za te vroče puščave, ktere ne oživlja nobena voda, po katerih žareče sape sežgó vsako bilko, ki bi znabiti hotla poganjati v jalovem pesku. Glej, vsem tem peščenim planjavam, ki se razprostirajo med Azijo in Afriko je Bog podaril velbloda.

Misli si lepega arabskega konja, kako kmalu bi se pogreznil v valovih peščenega morja in bi poginil! Kopita bi se mu razpokala in noge ohromele. Velblod pa ima na podplatih kos mesá, ki je z debelo kožo prevlečen. Ta mesnata in vendar ne preobčutljiva noga mu lajša težavno hojo po pesku in kamenji peščenih azijskih puščav. Konj ne bi mogel težkih tovorov nositi,

posebno zató ne, ker bi se mu moralo razun tovara tudi veliko kermé za živež nalagati. Velblod pa za sé le kaj malo potrebuje in je dostikrat s koprivami in osatom popolnoma zadovoljen. Pri vsem tém lahko nosi 12 stotov (centov) teže in lahko 12 milj na dan prehodi. Velblod je sedem do osem črevljev visok, tedaj viši ko največi konj.

Na velblodu nam najpred pade v oči njegova visoka gerba sredi herbta. Gerba je od same masti, zató pa tudi ni pri istej živali zmerom enaka. Ako ima namreč velblod dobro in obilno pašo, hitro se mu gerba napolni in napne, in taka polna gerba tehta včasih do 30 funtov. Ako pa je kerma slaba in pičla, gerba kmalu upade in splahne, da je komaj 5 do 6 funtov težka. Iz tega se vidi, da ima velblod v tolstjej gerbi zalógo za hude čase, ko mora na dolgem potu živeti o prepičlej in malopridnej kermi. Na dolgem zvitem vratu se ziblje majhna, skoraj ovčja glava s trobastim gobcem, majhnimi ušesi in velikimi bébastimi očmi. Okrogli nabuhnjeni vamp visi med dolgimi suhobedrimi nogami in čopasti rep se mu opleta po zadnjih bedrih. — Na persih, na kolenih in na gležnjih ima terde žulje, na ktere se spusti, kedar počiva ali kedar se mu tovor naklada ali razklada. Razen teh žuljev je povsod pokrit z razmeršeno rujavkasto ali sivkasto dlako, ki je na temenu, na podvratu, na plečih in gerbi daljša nego pa drugod.

Velblod kermo prežvekuje ali preživlja ter spada med prežvekovalce, kakor ovca, koza, jelen i. t. d., dasiravno se v zobéh od vseh teh živali močno razločuje. Vsi prežvekovalci imajo po štiri želodce, a velblod jih ima pet. Najzanimljivi je peti želodec, v kterega lahko obilo vode shrani. Ko pride namreč do kake vode, se najpred do sitega napije, a naposled še svoj vodnjak, to je, peti želodec napolni, v kterem ostane voda hladna in čista ter se prav nobenega duha ne navzame. Ako so popotniki v nevarnosti žeje poginiti, kar se v dolgih peščenih puščavah prav lahko primeri, pobijejo berž velbloda in pijejo vodo iz njegovega želodca ter se takó hude smerti rešijo. Posebno čudno je pri tej živali to, da lahko 24 ur strada in da tudi v najhujej puščavnej soparnici in vročini osem ali pa še več dni lahko žeje sterpi. Če verh tega še pomislimo, da ta žival spanja le malo potrebuje in noč in dan lahko potuje, lahko potem zapopademo, zakaj je velblod prebivalcem jutrovih dežel najljubša domača žival. Bogastvo Arabcev je večidel le število velblodov; cenijo pa velbloda po 90 do 120 kron. Arabcu je velblod to, kar je nam konj, ovca in govedo; on ga ravno tako čisla, kakor konja najlepšega plemena. In kaj bi ga tudi ne? vsaj velblod daje Arabcu živež in obleko. Iz velblodovega mleka si pripravljajo sir in maslo, iz njegove dlake si narejajo obleko in iz kož prav dobro usnje. Tudi meso od mladih velblodov zavživajo ter pravijo, da je neki prav dobro in slastno.

Da pa vrednost velbloda prav spoznaš, moraš si vse njegovo življenje, jutrovo deželo in ondotno podnebje prav živo pred oči postaviti. Ako si je Arabec primerno mesto izvolil in svoj šotor razpel, poležejo vse živali pred šotorom; potem zveže gospodar staršim velblodom kolena z vervjó, da vstati ne morejo, mladi pa poležejo zraven njih po pesku. Tako počivajo blizo do polnoči; o tem času se namreč začnó Arabci zopet gibati. Gospodar pomolze

kobile, potem jim zopet noge zveže in je pusti tako do solnčnega vzhoda. Med tem gospodinja s hlapci in deklami šotor podere in ga s hišnim orodjem vred naloži velblodu. Najmočnejšemu velblodu privežejo na herbet vélik usnjat koš, va-nj sedejo starci, bolniki in otroci — in tako odrinejo. Gospodar jezdi z nabito puško naprej, da si izbere pripraven kraj; gospodinja pride kmalu za njim in razpostavi šotor. Staro mesto zapuščajo navadno že pred solnčnim vzhodom, in ob štirih popoldne je šotor že na novem mestu postavljen.

Solnce je zatonilo na robu puščave; velblodi se pasejo do terde noči. Na paši ima velblod nekaj mičnega in priljudnega na sebi. Čudna podoba, rumena polt, varna hoja, dolgi vrat, ki ga zdaj steguje zdaj zopet kerči, in nedolžni pogled — vse to nas opominja na starodavne čase očakov in pastirskih kraljev; človeku se zdi, kakor bi videl pred seboj boljši svet in boljše čase, — in močno ga gane ta lepa prikazen.

Perve pomladanske cvetlice.

Jeternik (*Anemone hepatica*) ima valjasto koreniko, z majhnimi vlaknatimi koreninicami, katerih je vse polno. Korenika poganja peceljate, zgorej gole, spodej kocinaste liste. Cveti imajo trilistno čašo in 6 do 12 višnjevih, redko kedaj belih ali rudečih listekov. — Raste prav pogostoma po senčnatih gozdih in pod germovjem. Cveté navadno poprej, preden listje požene, že meseca marca in aprila. Po nekterih vertih imajo tudi pitane in pisane versti te cvetlice.

Velikonočnica (*Anemone Pulsatilla*) ima valjasto, naravnost v tla rastočo koreniko, ki poganja pri tleh stoječe, dva- do trikrat precepljene liste. Steblo je pokrito z dolgimi mehкими lasci in nosi na verhu vijoličast cvet. Pod cvetom se vidijo na stebelu razparani, kosmati krovní listeki. Cvet ima 6 lepo vijoličastih lističev, mnogo rumenih prašnikov in vse polno od zgorej vijoličastih pestičev, ki se pozneje razvijejo v dolgo repate plodiče. — Raste pogostoma po senčnatih, suhih gričih, posebno na apnenej zemlji. Cveté marca in aprila meseca. Velikonočnica je zelo strupena, kakor tudi njej podobni kosmatinec (*Anemone pratensis*), ki se prav lahko spozna po kimastih temnovijoličastih cvetih.

Kurje zdravje (*Draba verna*) je majhna enoletna rastlinica s tenko koreninico, ktera nosi prav pri tleh mično listno rožico, iz ktere se dviguje tenko, komaj palec visoko steblo. Na njem visi nekoliko prav drobnih križastih cvetkov. — Ta zavoljo svoje majhne postave imenitna rastlinica raste že zgodaj v spomladi povsod na peščenih krajih in po suhih tratoah. Cveté marca in aprila meseca.

